

8. Гарбар І. В. Культура мовлення: навч. посібник. Миколаїв: НУК, 2023. 228 с.

9. Лариса Масенко. Суржик: між мовою і язиком. Київ: Видавничий дім “Києво-Могилянська академія”, 2011. 135 с.

Лисенко Дмитро Андрійович,

здобувач ступеня вищої освіти Інституту післядипломної освіти та заочного навчання Дніпровського державного університету внутрішніх справ

Науковий керівник:

Царьова Ірина Валеріївна,

завідувач кафедри мовної підготовки Дніпровського державного університету внутрішніх справ, доктор філологічних наук, професор

ПЕДАГОГІЧНИЙ, ЮРИДИЧНИЙ, МАСМЕДІЙНИЙ АСПЕКТИ ВИКОРИСТАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

Визначення української мови як єдиної державної є засадничим чинником державного суверенітету та вимагає системного правового регулювання у ключових публічних доменах. Комплексний аналіз функціонування мови охоплює взаємопов'язані педагогічний, юридичний та масмедійний аспекти, правове закріплення яких переважно забезпечується Законом України «Про забезпечення функціонування української мови як державної» [1].

Педагогічний аспект визнається визначальним у процесі відтворення мовної спільноти та формуванні національної свідомості. Згідно зі статтями 21 Закону України «Про забезпечення функціонування української мови як державної» та 7 Закону України «Про освіту» [2], українська мова встановлена

єдиною мовою освітнього процесу в усіх державних і комунальних закладах. Ця законодавча норма охоплює викладання, навчальні матеріали, а також комунікацію усіх категорій працівників з учасниками освітнього процесу в межах закладу [1, ст. 9, ч. 1, п. 6]. Таке законодавче закріплення ролі мови в освіті є стратегічною гарантією досягнення високого рівня володіння державною мовою всіма громадянами.

Юридичний аспект має ключове значення, адже він робить українську мову обов'язковою в управлінні державою, судовій системі та всьому офіційному документообігу. Це забезпечує рівний доступ громадян до правосуддя. Статті 9–20 Закону України «Про забезпечення функціонування української мови як державної» [1] чітко закріплюють, що державна мова є робочою мовою для органів влади, судів, нотаріусів та всіх офіційних паперів. Крім того, закон вимагає вільного володіння державною мовою від посадових осіб, які безпосередньо працюють із громадянами (держслужбовці, правоохоронці, прокурори, керівники державних установ). Таким чином, юридичне регулювання перетворює мову на фактор національної безпеки та надійний гарант прав кожної людини.

Масмедійний аспект є критично важливим для інформаційного суверенітету держави, оскільки регулює мовний простір у засобах масової інформації. Законодавча база (зокрема, статті 24–25 Закону про мову та Закон України «Про медіа» [3]) встановлює мовні квоти для телебачення та радіо, надаючи перевагу україномовному контенту. Це правило поширюється і на друковані ЗМІ, вимагаючи одночасного видання відповідного тиражу державною мовою, якщо видання виходить іншою мовою [1, ст. 25]. Суть цих норм полягає у стимулюванні національного виробництва, розширенні сфери вжитку української мови та захисті громадян від потенційних іноземних інформаційних впливів, зміцнюючи таким чином національну стійкість.

Висновок: педагогічний, юридичний і масмедійний аспекти використання української мови є взаємопов'язаними та стратегічними напрямками, об'єднаними метою національної консолідації та захисту державного суверенітету. Педагогіка формує мовну компетентність громадян, забезпечуючи неперервність функціонування мови в майбутньому (ЗУ «Про освіту», ст. 7). Юридичний аспект закріплює її як обов'язковий інструмент влади, правосуддя та діловодства, гарантуючи єдиний правовий простір (ЗУ «Про забезпечення функціонування української мови як державної», ст. 9-20). Водночас, масмедіа захищають інформаційний простір через мовні квоти та вимоги до контенту, стимулюючи україномовний продукт і протидіючи зовнішнім впливам (ЗУ «Про медіа», ст. 40). У сукупності, ці аспекти створюють потужний правовий механізм для утвердження української мови як головного чинника державності та національної безпеки.

Список використаних джерел

1. Про забезпечення функціонування української мови як державної: Закон України від 25.04.2019 р. № 2704-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2704-19> (дата звернення: 12.10.2025).

2. Про освіту: Закон України від 05.09.2017 р. № 2145-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19> (дата звернення: 12.10.2025).

3. Про медіа: Закон України від 13.12.2022 р. № 2849-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2849-IX> (дата звернення: 12.10.2025).